

Аргунова Марфа Григорьевна, Михайлова Мария Ивановна,
иитээччилэр, Дьокуускай куораттаабы 2-с №-дээх “Олененок”
оҕону сайыннарар киин-оҕо саада, Дьокуускай куорат.
(МБДОУ ЦРР-Детский сад № 2 «Оленёнок», г. Якутск)

«Үп-харчы»

бииргэ холбоһон оонньуурга оруоллаах оонньууларга сценарий

Бытыллыбыт сирэ: Дьокуускай куораттаабы 2-с нүөмэрдээх «Олененок» оҕону сайыннарар киин-оҕо саада, «Чөмчүүк» сахалыы тыллаах бөлөх иһигэр.

Сыала: Үбү-харчыны сөпкө туттарга сахалыы тыллаах бөлөх оҕолоругар үөрэтии.

Соруктар: Үп-харчы туһунан билэр-көрөр бабаларын көбүтүү. Харчыны харайыы, туттуу туһунан маннайгы экэнэмиичэскэй өйдөбүлү биэрии. Болҕомтону, логикалаах толкуйу сайыннарыы. Толкуйдаабытын быһааран этинэрин ситиһии. Оонньуу көмөгүнэн харчы хантан кэлэрин оҕолорго өйдөтүү.

Оҕолор иллээхтик, эйэлээхтик бииргэ оонньууларын ситиһии. Хас биирдии оҕо сыанабылын, быыбарын убаастыырга иитии.

Туттар тэриллэр: интерактивнай дуоска, дид.оонньуу “Таабырын”, презентация «Харчы» (күпүүрэлэр, манньяттар. (номиналлар: кумаабы 10, 50,100,500, 1000, 2000, 5000. Манньяттар 1,2,5,10), мультфильмтан быһа тардыы, оригамига өннөөх кумаабылар, «Идэлэр куораттара» түөрт киин (фартуктар, бэргэһэлэр, мас куубиктар, биинтэ, куукула, быраас туттар тэриллэрэ, быраас танһа, повар танһа, противень, киистэ, мас арыыта, туустаах тиэстэ, иһиттэр, салфетка, остуол сабыыта, кэмбиэр, маркалар, килиэй-харандаас, открыткалар, почтальон танһа, суумката, хаһыат, сурунаал,). “Күнч” харчылар. Банк, киниискэ, бэчээт. “Маҕаһыын” пуолка, тэриллэр, сыанньыктар. Аһымал холбуката.

Ис хоһооно:

I. Тэрээһин чааһа.

- 1) *Эбэрдэлэһии.*
- 2) *Таабырын* таайтарар. «Маҕаһыынна туттуулар, баанна ууруулар, банкоматтан карточканан ылыллар, көһүлүүккэ хараллар, аан дойдуну хаста да эргийэр б.ү.». Бу тугуй?
- 3) *Билиһиннэрии бэсидэ «Харчы».*

- Харчы диэн тугуй? (харчы диэн ураты туһалаах табаар эбит. Кинини араас өнгөбө, атын табаарга атастаһахха сөп эбит.
- Хайдах харчылары билэбитий? (күпүүрэ (кумаабы), манньяттар (бытархай), электроннай харчы.)
- Арасыйаҕа ханнык харчыны туттабытый? (Солкуобай (рубли))
- Харчы туохха нааданый? Тоҕо биһиги туттабытый? Харчынан тугу гынаахха сөбүй? (мунньуохха, атылаһаахха-туттуохха, туһанаахха (хоромньулаа), уурунуохха, атастаһаахха (уларытыахха)... сөп эбит)
- 4) *Сонуччу түгэн.* Муусука тыаһыыр. “Золотой ключик или приключения Буратино” мультфильмтан фрагмент “Буратино, Саһыл-Алиса киирэллэр. Буратино харчынан оонньуур. Саһыл-Алиса көрөн ымсыырар. Буратиноҕа сүбэлиир харчыны ханна кистиэн сөбүн уонна “Аптаах дыктилээхэй хонууга” кистиирдии туттан бараллар”.
- 5) *Сүбэлэһии оҕолордуун* «Харчыны хайдах харайаахха сөбүй?» (уурунуу туһунан оҕолор тус бэйэлэрин опыттарын истии, онтон биир эппиэккэ тиэрдии)

II. Сүрүн чааһа.

- 1) *Оригами* «Көһүлүөк оностуу». (остуолларга өгнөөх кумаабыларынан оҕолорго онорторуу)
- 2) *Толкуйдатар ситуация.*
 - Көһүлүөкпүт кураанах дии, оҕолоор. Киниэхэ туга тийбэтий? (харчы) Харчыны хантан ылыаахха сөбүй? Хантан хоторобут? Тугу гынан харчыланабыт? Хамнас диэн тугуй?
 - 3) *Оруоллаах оонньуулар «Идэлэр куораттара».* Кииннэринэн тарҕаһан оҕолор идэлэринэн оонньуулар:
 1. Поликлиника. Сорудахтар: Оҕо атабын тоһуппут биинтэлээ. (быраас, сиэстэрэ, ыарыһахтар)
 2. Тугуу. Сорудах: Элбэх мэндиэмэннээх дьиэтэ тут.
 3. Почта. Сорудахтар: Кэмбиэр мааркатын сыһыар, открыткага онор, суругу аадырыска тиксэр.
 4. Повар. Сорудах: Буулка оноруу. (Туустаах тиэстэнэн оноһук)

Хас биирдии үлэлээн бүппүт оҕоҕо 10-нуу “күнч” («Күнчээн» бөлөх харчыта) хамнас кассаҕа эбэтэр банкоматка бэриллэр.

III. Түмүктүүр чааһа.

- 1) *Оонньуу “Талыы”* (“Маҕаһыын”, «Банк», «Аһымал кыылларга»). Хас биирдии оҕо бэйэтэ талар.

— Оџолоор, бу эһиги «Идэлэр куораттарыгар» маннайгы үлэлээн ылбыт хамнаскыт буолар. Бу «Күнч” харчыгытын хайдах туттаргыт бэйэбит көнүлгүт буолар. Баџар барытын, баџар үллэрэн сороџун эрэ да туттуоххутун син. Эһиэхэ үс быыбар бэриллэр:

1. Бу маџаһынтан баџарбыккытын ылааххытын сөп;
2. Баанна уурунуоххутун да сөп, кэлин ылар курдук;
3. Ыт приютыгар аһымал акциятыгар сиэртибэлиэххитин эмиэ сөп.

Харчыгытын үллэрэн хайдах туһалаах диэбиккитинэн туттун. Эһиги бэйэбит үчүгэйдик толкуйдаан быһаарынын.

2) Түмүктүүр оџолордуун рефлексия.

— Ити курдук биһиги бүгүн харчы хантан кэлэрин бары биллибит.

— Харчы хайдах кэлэр эбитий? (ыараханлык дуу, чэпчэкистик дуу?).

— Харчынан тугу атыылааһа сөбүү, онтон тугу кыайан атыыласпаппытый? (доџордоһууну, истин үтүө сыһыаны, кырдыгы, (чиэһинэй буолууну). Саамай сөп. Олус бэркэ эттигит. Хайдахтаах да харчыга доџордуу буолууну атыыласпат эбиппит. Чэ, бары бииргэ туруоџун, сиэттиһэн баран манна кыттыбыт оџолорбутугар иллээхтик оонньообуккутугар баһыыба этиэбин.